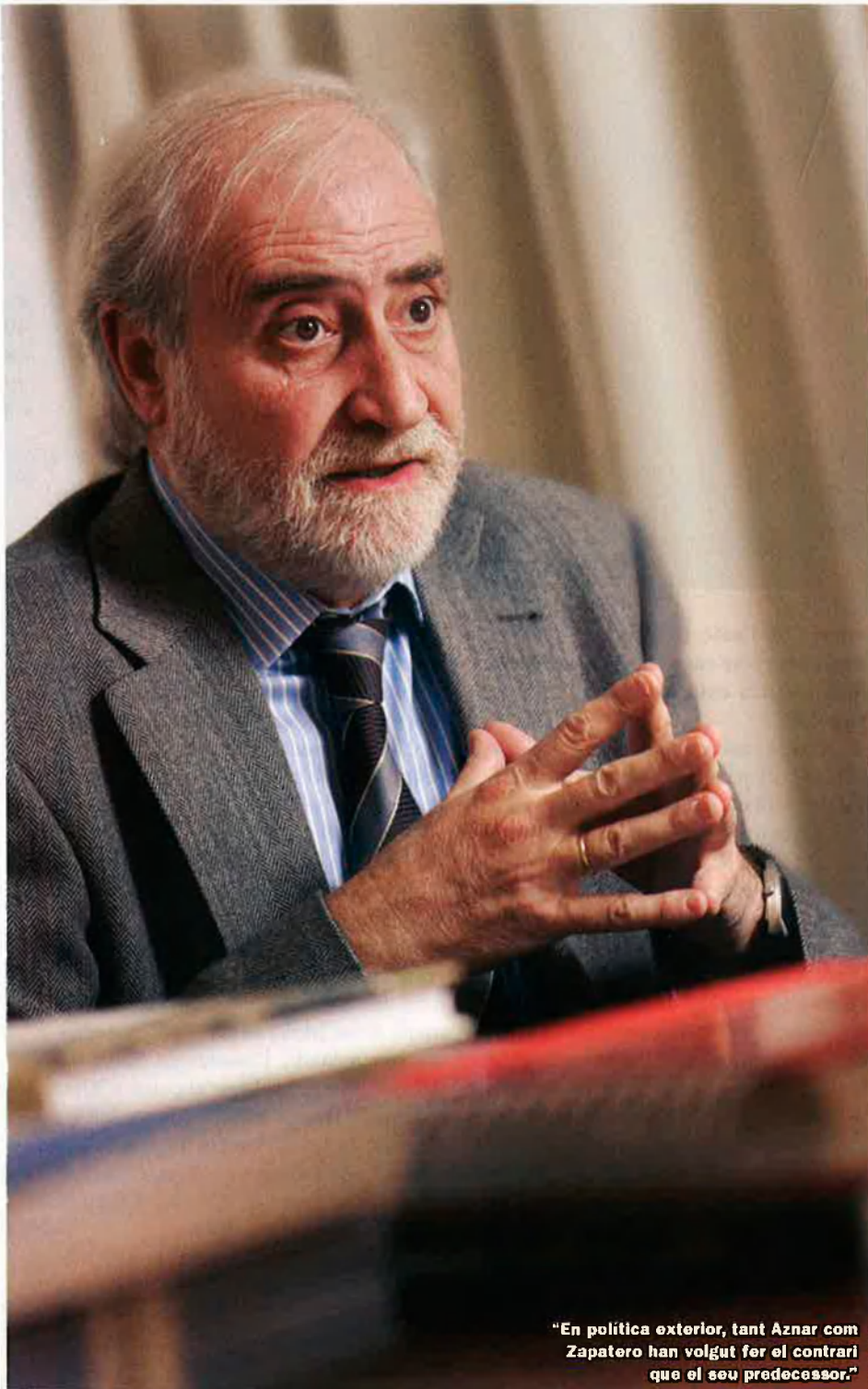

“Espanya no es pot permetre de no tenir consens en política exterior”

Xavier Batalla (Barcelona, 1948) és el president del Centre Internacional de Premsa de Barcelona. A l'entrevista següent, aquest expert en política internacional fa balanç dels principals trets de la política exterior del govern espanyol.

En què es caracteritza la política exterior del president del govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, en relació amb la del seu predecessor, José Maria Aznar?

—Tant Aznar com Zapatero han volgut fer com George Bush respecte a Bill Clinton, és a dir, tot el contrari de la política exterior del seu predecessor. Així i tot, en opinió meua, hi ha un punt comú de continuïtat entre Zapatero i Aznar: Europa. Aznar va portar a terme una política europea, val a dir que cridanera i molt preocupada pel nacionalisme intern, molt centrada en la defensa dels interessos d'Espanya. Zapatero, igual que González, també ha fet aquesta defensa. La continuïtat es demostra en el fet que una gran part de la gent, dels tècnics que el govern té a Europa, són els mateixos. Les grans diferències entre Zapatero i el seu predecessor es troben als Estats Units, a l'Amèrica Llatina i a l'Orient Mitjà. Aznar va fer una política totalment lliurada a George Bush; va canviar la política vers Cuba, que era la de la Unió Europea; a l'Orient

“En política exterior, tant Aznar com Zapatero han volgut fer el contrari que el seu predecessor.”

JORDI PLAN

Mitjà es va inclinar més cap a Israel, no tant a causa del conflicte entre palestins i israelians, sinó més aviat pel fet que el govern d'Israel fos de dretes, és a dir, hi havia un clar acord entre Aznar i Ariel Sharon. A més, amb el Marroc va arribar un punt en què les relacions s'havien deteriorat profundament.

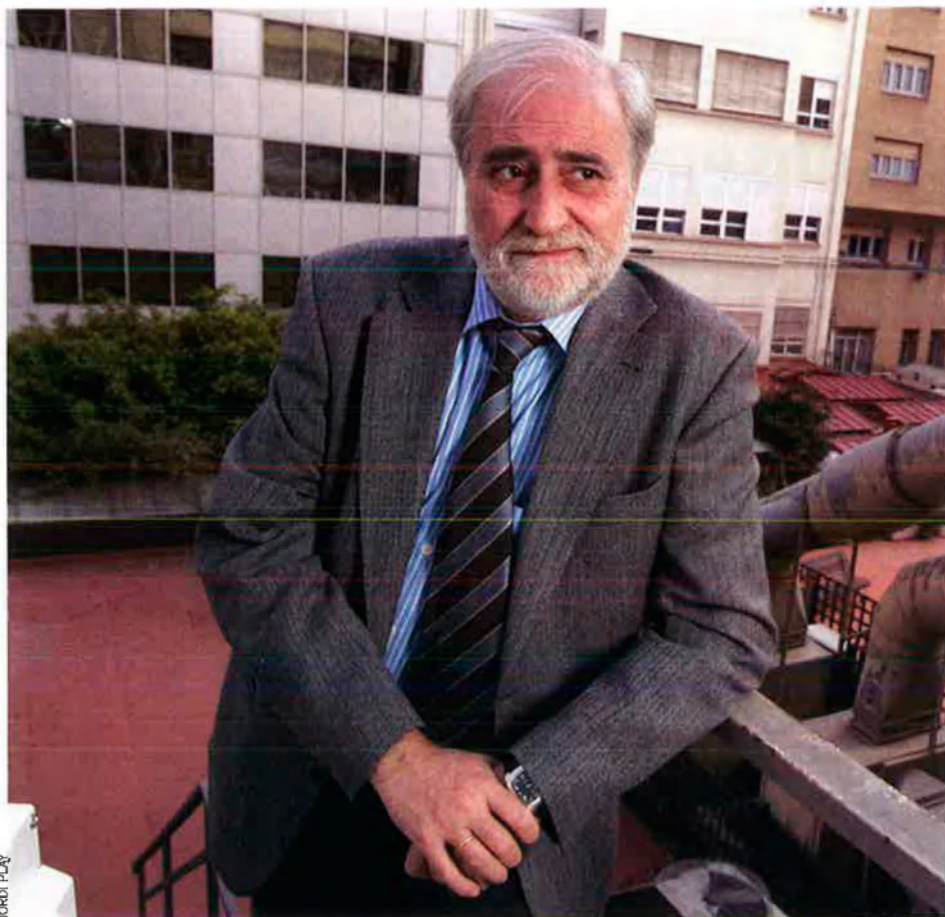
—**Quines conseqüències ha tingut en política exterior, sobretot pel que fa a les relacions amb els Estats Units, el fet que Zapatero ordenés la retirada de les tropes espanyoles de l'Iraq?**

—No ha significat cap gran problema, però sí un deteriorament de les relacions amb el govern de George Bush. Amb tot, crec que a Zapatero no el preocupa reunir-se amb Bush, perquè ja veu que serà rellevat aviat. El que va quedar clar és que la participació d'Espanya a la guerra de l'Iraq no va portar els beneficis que el germà de Bush havia anunciat quan va anar a Madrid. De tota manera, el deteriorament de les relacions entre Espanya i els Estats Units arran de la retirada de les tropes no ha estat tan greu. Els Estats Units van anar a la guerra de forma unilateral i després han vist que necessitaven la cooperació internacional. En aquest sentit, Bush ha estat molt més pragmàtic que no semblava cap al govern espanyol. Per la seva banda, Zapatero també ha mostrat interès a millorar les relacions, com es comprova, per exemple, a l'Afganistan, on Espanya col·labora per fer oblidar la retirada de l'Iraq.

—**Què es millor per a Espanya, apropar-se als Estats Units o a l'eix franco-alemany?**

—En aquest punt hi ha hagut una gran diferència entre Aznar i Zapatero. Aznar va dir que l'eix franco-alemany no era el futur. Per contra, Zapatero ha estat fidel a la cooperació amb aquest eix que va iniciar Felipe González. Crec que Europa no és possible sense l'eix franco-alemany i Espanya ha d'estar al costat d'aquest eix, perquè és bàsic. Ara bé, tenir males relacions amb els Estats Units no és bo, sobretot perquè tots dos formen part de l'OTAN. Espanya ha de demanar als Estats Units un tracte de soci o aliat, no de subordinació a la seva política.

—**Pel que fa a aquest eix franco-alemany, la mediació recent de Sarkozy en el cas de l'alliberament de la tri-**

JORDI PUJOL

pulació de l'avió retingut al Txad es pot interpretar com una subordinació de la política exterior espanyola a la francesa?

—Aquest cas mostra el tarannà de Sarkozy. El president francès vol canviar la política exterior del seu país i s'ha aproximat als Estats Units, cosa que no feia el seu predecessor, Jacques Chirac. Sarkozy vol subratllar el paper de França, sobretot en l'àrea d'influència de les antigues colònies. La manca d'una política exterior comuna europea li dóna l'oportunitat de fer gestos com el de mediació al Txad que difícilment pot fer Espanya, que no es troba en posició de força.

—**Tornant a les relacions espanyoles amb els Estats Units, el govern Bush també es va molestar quan Espanya va anunciar la venda d'avions a Veneçuela. Vista la crisi diplomàtica que va esclatar arran de l'incident del rei espanyol a la darrera cimera iberoamericana, creieu que la política d'Espanya vers Hugo Chávez ha estat un error?**

—Una venda d'avions que no s'ha dut a terme. Però bé, crec que en el cas de l'Amèrica Llatina l'actuació del govern espanyol ha de ser cautelosa. Espanya té molts interessos a l'Amèrica Llatina; ha de procurar no escalfar-hi més l'ambient i evitar que la crisi es faci més gran.

—**El govern espanyol té por de la deriva cap a l'esquerra que hi ha hagut en molts països de Llatinoamèrica?**

—Si no té por, almenys l'hauria de preocupar. Cal tenir en compte que el món ha canviat molt aquests darrers trenta anys. Molts dels actuals socialistes van aplaudir l'anunci de Salvador Allende de nacionalitzar el coure a Xile, contra els interessos dels Estats Units. Ara que hi ha en joc els interessos espanyols, personatges com el president bolivià Evo Morales ja no els fan tanta gràcia.

—**A què respon la iniciativa de l'Aliança de Civilitzacions proposada pel president Zapatero a l'Assemblea General de les Nacions Unides el 2004?**

—Aquesta iniciativa va ser molt criti-

"Espanya té molts interessos a l'Amèrica Llatina; ha de mirar de no escalfar-hi més l'ambient i que la crisi es faci més gran."

cada, entre més coses perquè Espanya té un greu problema de política exterior. Un país no es pot permetre de no tenir consens en política exterior. El fet que el PP critiqui constantment la política exterior de Zapatero no és bo, perquè debilita la posició d'Espanya a l'estranger. L'Aliança de Civilitzacions pot ser considerada, si es vol, ingènua, però de fet és una idea que ja havia expressat Aznar quan parlava de diàleg entre civilitzacions. Crec que és una proposta molt ambiciosa, però en un temps en què ha predominat l'unilateralisme és una iniciativa que cal tenir en compte, sobretot perquè es fa dins el marc de l'ONU.

—La proposta de l'Aliança de Civilitzacions pot tenir resa veure amb el descontentament d'Espanya en relació amb el seu pes dins l'ONU?

—Jo no lligaria pas l'una cosa amb l'altra. La preocupació d'Espanya a l'ONU és per l'ampliació del Consell de Seguretat, és a dir, pel fet que hi hagi més països europeus de caràcter permanent al Consell de Seguretat i que no

es tingui en compte el pes d'Espanya. En aquest sentit, proposa que aquests nous membres siguin rotatoris i no permanents.

—De tota manera, aquesta proposta de l'Aliança de Civilitzacions torna a mostrar el desig d'Espanya de mitjançar a l'Orient Mitjà. Per què creieu que hi ha aquest interès?

—Espanya no és una gran potència mundial, sinó mitjana, i mai no podrà tenir un paper com el dels Estats Units. Ara bé, Espanya reuneix unes característiques que fan que sigui acceptada tant per àrabs com per israelians. Dir que els Estats Units és un país mediador a l'Orient Mitjà no és correcte, perquè hi és jutge i part alhora. Espanya hi pot tenir un paper important, tal com es va veure a la cimera de Madrid de l'any 1991, i també com a participant del procés de Barcelona des del 1995; és a dir, té experiència per a actuar com a mediadora. Espanya té molts interessos en joc a la Mediterrània, ja que hi ha veïns amb un gran potencial de matèries primeres i no li interessa que siguin inestables políticament.

—Quina relació hi ha entre l'interès per l'Orient Mitjà i el fet que el ministre d'Afers Estrangers, Miguel Ángel Moratinos hagués estat ambaixador a Israel i després representant de la Unió Europea?

—Moratinos és una persona clau en les relacions d'Espanya amb els països de l'Orient Mitjà i també ha donat peu a les crítiques que ha rebut la política exterior espanyola en aquesta regió. Moratinos coneix molt bé l'Orient Mitjà, però amb ell les relacions entre Espanya i Israel no travessen una bona etapa perquè és considerat pro-palestí.

—I pel que fa a Javier Solana, creieu que el fet que algú del PSOE sigui el màxim representant de la diplomàcia de la Unió Europea ha beneficiat la política exterior del govern espanyol?

—Per a Espanya ha estat molt important que Solana hagi ocupat el càrrec de secretari general de l'OTAN i ara el de cap de la diplomàcia europea. Però jo no m'atreveria a relacionar això amb la política exterior espanyola. Durant el govern d'Aznar ho devia passar bastant malament. Amb Zapatero hi pot haver més coincidència però, hi insisteixo, no

ho relacionaria amb la política exterior europea. En qualsevol cas, tot i que no hi ha una política exterior comuna europea, el govern de Zapatero ha estat fins ara molt a prop de la línia europea, amb alguna excepció, com és el cas de Kosovo.

—Moratinos ha dit que s'oposa a la independència de Kosovo per evitar la desestabilització dels Balcans. Hi ha, però, qui hi veu una explicació en clau interna...

—És evident que Kosovo és vist com un perill en relació amb el separatisme a l'interior. Espanya pensa com Rússia. Quan Putin diu no a la independència de Kosovo recorda que això obriria la porta a la independència del País Basc o de Catalunya. En aquest sentit, la preocupació del govern espanyol és natural.

—De tota manera, quins creieu que han estat els principals mèrits de la política exterior espanyola amb relació a la Unió Europea?

—A banda de donar suport a l'eix franco-alemany, crec que allò més important ha estat apostar pel canvi profund que va significar Maastricht el 1991, quan es decidí que també calia unir Europa políticament. El fet que Zapatero fos el primer de donar suport a la nova Constitució europea mostra la seva determinació a afavorir aquesta construcció política. Aquest és un dels seus millors mèrits. Espanya és, de fet, un dels països més pro-europeus d'Europa.

—Que Catalunya aspiri a tenir una política exterior pròpia, ho veieu com un llast a la política exterior espanyola o creieu que es poden complementar?

—Crec que s'haurien de complementar. Sempre es fan comparacions amb el Quebec i el Canadà. En aquest sentit, Catalunya i el País Basc demanen, com ja té Escòcia, una bona representació a Brussel·les. Es tracta d'evitar que hi hagi rivalitat entre polítiques exteriors perquè això és una font de tensió, malentesos i descoordinació. El govern espanyol també hauria d'entendre que algunes qüestions, com per exemple la contractació d'immigrants al lloc d'origen, es poden resoldre millor des de les comunitats.

Xevi Camprubi